

Representantforslag 8 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Bente Thorsen

Dokument 8:8 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen og Bente Thorsen om å be Regjeringen om ikke å anke, eventuelt trekke anke i sak mellom staten og Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA)

Til Stortinget

Bakgrunn

Grunnloven § 106 omhandler Opplysningsvesenets fond, forvaltningen og bruken av fondets inntekter og formue. Bestemmelsen er ment å sikre vesentlige verdier som har røtter tilbake til den katolske kirke og tiden før reformasjonen. Fondets eierskap er uavklart.

Det har vært en politisk målsetting for Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet at tomtefestere som fester tomt av staten eller offentlige fond, skal få bedre festebetingelser og innløsningsbetingelser enn det som følger av tomtefesteloven. I Soria Moria-erklæringen fremstår dette ønsket slik:

"Regjeringen vil instruere statlig styrte fond og statlige eiendommer til å innrømme innløsningsrett annet hvert år til 30 ganger konsumprisregulert opprinnelig leie. De som ikke ønsker innløsning tilbys videre leie med konsumprisindeks."

Omtalen gis under kapitlet om kriminalpolitikk og fremstår som en politisk målsetting i etterkant av harde regjeringsforhandlinger. Intensjonen var i hovedsak å ramme festeavtaler under Opplysningsvesenets fond. Regjeringen fremmet forslag i tråd med den fremforhandlede formulering ved Ot.prp. nr. 60 (2007–2008).

Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) stevnet staten ved Fornyings- og administrasjonsdepartementet med påstand om at tomtefesteinstruks gitt ved kongelig resolusjon av 14. september 2007 er ugyldig for så vidt den pålegger Opplysningsvesenets fond å regulere festeavgifter og innløse festetomter på vilkår som angitt i instruksen.

Instruksen ble gjort gjeldende ved endring av Lov om Opplysningsvesenets fond § 4, jf. Innst. O. nr. 79 (2007–2008), Ot.prp. nr. 60 (2007–2008).

Etter at lovforslaget ble lagt frem for Odelstinget, reiste Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité sak for Stortinget om å be om Høyesteretts betenkning om grunnlovsmessigheten av lovendringen og tomtefesteinstruks. Mindretallet, bestående av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, fremmet forslag i tråd med Grunnloven § 83, jf. stortingsforhandlingene 3. juni 2008. Regjeringspartiene motsatte seg å få Høyesteretts vurdering av forslaget til lovendring med tilhørende instruks. Det ble i sakens forbindelse henvist til diverse uttalelser fra Justisdepartementets lovavdeling.

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen avholdt åpen høring under behandlingen av Ot.prp. nr. 60 (2007–2008), hvor grunnlovsmessigheten av regjeringens forslag ble vurdert fra flere fremtredende jurister. Regjeringspartienes konklusjon var i hovedsak basert på Justisdepartementets lovavdelings vurdering av spørsmålet. Mindretallet vektla også vurderinger fra professor Eivind Smith og advokatfirmaet Hjort.

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mente lovendringen og den instruks som ble hjemlet i loven, var i strid med Grunnloven § 106. Samtlige opposisjonspartier støttet forslag om å avvise lovforslaget. Regjeringspartiene sørget imidlertid for at lovendringen ble vedtatt slik at tomtefesteinstruksen

kunne settes i kraft i tråd med de politiske intensjonene i Soria Moria-erklæringen.

Oslo tingrett avsa dom i saken mellom KA og staten 10. oktober 2009. Dommens første punkt gjengis:

"Kongelig resolusjon av 14. September 2007 er ugyldig for så vidt den pålegger Opplysningsvesenets fond å regulere festeavgifter og innløse festetomter på vilkår som angitt i instruksen."

Staten tapte saken fullstendig og ble idømt 1,45 mill. kroner i saksomkostninger.

Oslo tingrett gir med dette støtte til mindretallet i Stortinget, som mente at lovendringen og instruksen hjemlet i denne, er i strid med Grunnloven § 106.

I domspremissene fremkommer det at "Retten har ikke vært i noen rimelig tvil på dette punkt...". På dette punkt støtter dommen opp under uttalelsene fra prof. dr. juris Eivind Smith, som i den åpne høringen om saken gjorde det klart at det ikke var mulig, sett med hans øyne, å være i tvil om at instruksen er grunnlovsstridig.

Saksomkostningene i slike prinsipielle spørsmål blir ofte svært omfattende. Dersom saken ankes til høyere rettsinstans, vil staten risikere å pådra seg ytterligere omkostningsforpliktelser i en sak Oslo tingrett mener er utvilsomt grunnlovsstridig. Det vil således ikke være i statens interesse å anke saken.

Det kan videre bli aktuelt med erstatningssøksmål mot staten fra Opplysningsvesenets fonds side for å få dekket de store tap fondet allerede er påført, med mindre en finner alternative måter å dekke tapet på.

Ved en lengre rettsprosess vil fondets tap fortsette å øke. Ved en anke risikerer staten å sette store fellesskapsverdier på spill.

I norsk konstitusjonell rett er det i utgangspunktet opp til den utøvende makt å ivareta statens interesser på den måten den finner mest hensiktsmessig. Imidlertid vil en rettsprosess som medfører økt risiko for at et eventuelt statlig erstatningsansvar overfor Opplysningsvesenets fond øker, legge bindinger på Stortingets bevilgende myndighet som etter Grunnloven er tillagt Stortinget. Derfor mener forslagsstillerne at Stortinget med rimelighet kan ha en oppfatning av hvorvidt regjeringen skal utsette staten for ytterligere risiko, gjennom fortsatt rettslig prosess i en sak som denne.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen om ikke å anke, eventuelt om å trekke anke, i sak 08-182790TVI-OTIR/01; Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon mot staten.
2. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om hvordan Opplysningsvesenets fond skal kompenseres for allerede lidt tap som følge av tomtefestinstruksen.

22. oktober 2009